

Η ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΚΗΝΗ

ΑΙ ΕΛΛΗΝΙΔΕΣ ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

Μια τερατώδης διάταξις του Ρωμαιοῦ Δικαίου. — Ἡ ἡγεμονία Παλλοῦ ἐπὶ σκηνῆς. — Ὁ νεαρὸς Βαρβάκης ὑποδουόμενος τὴν πρωταγωνιστρίαν! — Μία κομφόδια τοῦ Ραγκαβῆ. — Ζητείται γυναίκα. — Ἡ πρώτη Ἑλληνίς ἠθοποιός. — Φιλονεικία περὶ τὸ ὄνομάτης. — Πῶς ἐφάσασε στὴν Ἐπαγγέλια Παρασκευοπούλου.

Μέσα στὶς διάταξεις τοῦ Ρωμαιοῦ Δικαίου — ποὺ ἰσχύει ἀκόμη στὴν Ἑλλάδα ὑπάρχει καὶ μία πῶρ λέγει διὰ τὸ ἔργον τοῦ ἠθοποιοῦ δὲν θεωρεῖται ἐντίμον. Ἰδίως τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἠθοποιοῦ ἐθεωροῦν ἄτιμον γιὰ τὴ γυναίκα καὶ γιὰ τοῦτο ἐπὶ πολλὰ χρόνια κομμὰ Ἑλληνίς δὲν ἤθελε ν' ἀνεβῆ στὴ σκηνή. Πρώτη ἔλαβεν τὴν τιμὴν — ὡσὺς γράφει ὁ κ. Νικ. Λάσκαρης ν' ἀνεβῆ σὲ ἰδιαιτὴν σκηνὴν στὸ Βουκουρέστι, κατὰ τὸ 1816, ἡ κόρη τοῦ τότε ἡγεμόνος Παλλοῦ, ἡ ὁποία ἔπαιξε μὲ μεγάλη ἐπιτυχία τὴ «Μερόπη» τοῦ Ἀλλοῦφι. Ὑστερὰ αὐτῆς ἡ πρώτη τοῦ ἐπίταξεν τὴς σκηνίδος τῆς Ἑλληνικῆς ἀγῶνης σὲ δημόσιον θέατρον ἦσαν ἡ κυρία Μαρασέβου, ἡ πρωταγωνίστρια τοῦ Ρωσικοῦ Θεάτρου, ἡ ὁποία ἔλαβεν μέρος στὸ «Βάτανον τοῦ Δημοσθένους», τραγῳδία τοῦ παύτιχου στὶς 7 Σεπτεμβρίου 1818 στὴν Ὀδησοῦ, ἔργον τοῦ Νικ. Πικκόλου. Μία σχετικὴ ἐπιστολὴ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης χαρακτηρίζει ὡς ἔξῃς τὴν πρωταγωνιστρίαν.

«...Μέχρι τοῦδε, δι' Ἑλληνικὴν γυναίκας, ὑπεκρίνετο τὸ γυναικεῖον πρόσωπον εἰς τὴν νεανίσκων, ἀλλὰ τὴν φρονὴν ταύτην ἐπιλοτιμήθη ἡ κυρία Μαρασέβου, ἀρχιλοκρίτρια τοῦ Ρωσικοῦ Θεάτρου, ἀ ὑποκριτὴ τὸ πρόσωπον τῆς ἱερείας, ἐπέφερε δὲ τὴν Γραικικὴν γλώσσαν μὲ εὐφραδείαν ἀξιοθαύμαστον πλὴν καὶ οἱ Γραικοὶ δὲν ἐφάνησαν ἀγνώμονες εἰς τὴν φιλοτιμίαν αὐτῆς, ἀλλ' ἀποδείξαντες τὴν ἐχθριστίαν αὐτῶν διὰ τὴν ἀδόξακον χειροκροτήσεως, τὴν ἐβρόβησαν ἐπὶ σκηνῆς καὶ μὲ πλουσίαν χρημάτων ποσότητα».

Τὸ περιεργότερον ὅμως εἶνε διὰ κατὰ τὸ 1819 στὸ Βουκουρέστι, ὅπου στὴν ἀρχὴ ὁ Ποστέλνικος, ὁποῦ ὁ Σπασθίριος Λάσκαρος Ρίτσος, Ραγκαβῆς, συνέντησε καὶ Ἑλληνικὸν θέατρον — τὸ ὁποῖον ἐδωάρησε πρωτίστιν ἐθνικὴν ἀνάγκην — βροθίαν καὶ Ἑλληνίδες ν' ἀνεβῶν προθύμως στὴ σκηνή, ὅπου ὡς τότε τὰ γυναικεῖα πρόσωπα ἔπαιζαν ἀμουστικοὶ νέοι.

Τὰ ἔργα ποὺ παιχτήσαν τότε ἦσαν «Ἡ Ἀσπασία» τοῦ Ρίτσου Ραγκαβῆ, ἡ «Φαίδρα» τοῦ Ρακίνο, ὁ «Ἰούλιος Βρούτος», τοῦ Βολταίρου καὶ μερικὰ ἄλλα. Ἐκεῖνες ποὺ ἐπαύσαν τὰ γυναικεῖα πρόσωπα ἦσαν: ἡ Μαργαρίτα Ἀλκαίου, ἡ Κάκη Μαρία Παπαῖ Ἰωάννου ἀπὸ τῆς Θεσσαλίας καὶ τρεῖς — τέσσαρες ἄλλες ποὺ μόνο τὰ βασιτικὰ τοὺς ὀνόματα ἔξομιε: Ζωήτσα, Εἰρήνη, Ἐλένη καὶ Πολυζένη.

Τὰς ἠθοποιούς αὐτάς ὑπεδέχτο τὸ κοινὸν μὲ ἀνεκδιήγητην χαρὰ καὶ παράφροσ ἐθουσιασμό. Βροντώδῃ χειροκροτήματα διέκοπταν κάθε περίοδον σίχων ποὺ ἀπήγγελλαν. Μίαν μάλιστα ἀπ' αὐτὰς τὴν ἀγάπησε ἓνας πλούσιος Ἑλληὴν, τὴν ἐστεφανώθη καὶ τὴν ἐπέηγε στὴ Μόσχα ὅπου ἔζησε χρόνια πολλὰ καὶ πέθανε πλούσια καὶ εὐτυχῆς, μὴ ληρονοώντας ποτέ τὴς νύχτας τὸν θεατρικὸν τῆς θανάτων.

Μετὰ τὴν ἐναρξὴν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως πολλοὶ Ἑλληῆνες κληγήμενοι ἀπὸ τοὺς Τούρκους βῆσαν καταρῦτον στὴν Ὀδησοῦ. Ἐκεῖ ἐδίδησαν μερικὰς παραστάσεις. Κομμὰ γυναίκα ὅμως δὲν ἤθελε νὰ λῶβῃ μέρος. Καὶ εἶται ὅταν παιχτήκε ὁ «Μωῦσῆς» τοῦ Βολταίρου, στὰ 1823, τὸ πρόσωπον τῆς Παλμόδος ὑπεδύθη ὁ νεαρὸς τότε Βαρβάκης — ὁ μετέπειτα ἐθνικὸς ἐπεργετὴς — σὲ μὴ σιταποθήρη ποὺ εἶχε μετασχηματισθῆ σὲ θέατρο!

Στὸ ἀκόλουθον ἔτος, 1824, ὅταν οἱ Ἑλληῆνες μωθηταὶ τοῦ Λυκαίου Ρισελιῆ ἐπιστῆσαν τὴ «Ζαῖρα» τοῦ Βολταίρου, τὸ ρόλο τῆς Ζαῖρας ἔκανε ὁ νεότερος ὅλων τότε, ὁ ἀμούστακος Ἀλέξανδρος Ραγκαβῆς.

Μετὰ τὸ τέλος τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως πρώτος ὁ στρατηγὸς Δημήτριος Καλλέργης, «σημειώμενος καὶ ποτιρέων τοῦ πολιτισμοῦ τῶν συμπολιτῶν του» ἐπρότεινε τῷ 1832 τὴν παράστασι μίας κομφόδιαι τὸν στίχον, στὸ Ναύπλιον. Μὲ ἐθουσιασμόν εἶνε δεκτὴ ἡ πρότασις τοῦ Καλλέργη. Ἡ πρώτη αὐτῆ ἀπόπειρα Ἑλληνικῆς παραστάσεως παρὰ λίγο ν' ἀποτύχη, γιὰ ὅλας οἱ κυρίες τοῦ Ναυπλίου, ποὺ παρεκλήθησαν ἀπὸ τοὺς διοργανωτὰς τῆς παραστάσεως, μὲ κανένα τρόπο δὲν ἐδέχοντο νὰ λάβουν μέρος σὲ αὐτή, ἂν καὶ ἐπρόκειτο νὰ παιχθῆ στὸ σπιτὶ τοῦ στρατηγοῦ. Τότε ὁ Ἀλέξανδρος Ραγκαβῆς — ποὺ βροθίαν παραστῆσεν στὸ Ναύπλιον — ἀνέλαβεν νὰ γράψῃ μὴ κομμὰ στὴν ὁποία νὰ ὑπάρχη καὶ νὰ μὴν ὑπάρχη γυναικεῖον πρόσωπον. Πράγματι, σὲ διάστημα 48 ὡρῶν ἔγραψε τὸν «Γάμον δυνυ γύμης». Ἀλλὰ δὲν ἐπαύθη. Ἀνεκατεστάθη μὲ μιά... παντομίμῃ τῆς ὁποίας τὸ γυναικεῖον πρόσωπον ἔπαιξε ὁ Ραγκαβῆς. Καὶ στὴ Σύρον, ὅπου ἐστάθη ἡ πρώτη Ἑλληνικὴ σκηνή, μετὰ

τὴν ἀνεαρεσθία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθους, τὰ γυναικεῖα πρόσωπα ἔπαιζαν νέοι. Ὁ περιηγητὴς Pukler Muskau περιγράφει ὡς ἔξῃς μὴ ἀπὸ τὴς πρώτες ἐκείνης παραστάσεις:

«Τὸ καζόμενον ἔργον ἦτο ὁ Ἰούλιος Βρούτος. Ὁ πατέρας Βρούτος, ἀρχηγὸς τῆς Συναγλήτου, μὲ κίτωνι λουτροῦ καὶ μεγάλῃ μάλλινῃ περρούκῃ, ὁμοίῳτε καθολολογρίαν μὲ τράγο, ἐνφ ὁ γυῖος ποὺ φορώντας μεγάλο μαῖδρο νέκοντο μὲ περιεφραλαία ἀπὸ ἀργυροχρῶμον χαρτόνι στὸ κεφάλι, φανότανε μῆλλον κοινὸς σὲ χορὸ μετριεσιμένον παρὰ Ρωμαῖος ἥσως. Τὴν κόρη τοῦ Ταρχίου παρτίσανε ἓνας νεανίος μὲ μαύρα πονηρὰ μάτια. Ἐφερεζανθὰ νηύτικα μαλλιά, μεταξὺτο φῶσμον μὲ πολὺ πλατεῖα μακτρία δαντελοσὰ, εἶχε τὴ μέση του σφιγμένη μὲ πλατεῖα κορδέλλα, γυναικεῖα παπούτσια καὶ στὰ χεῖρα πλεκτὰ γάντια ὄχι ἐντελῶς καθαρά. Ἀνάγκη νὰ ὁμολογήσω ὅτι ἡ ἀρετικὴ πρωταγωνίστρια ἔπαιξε καλλιτέρα ἀπ' ὅλους μὲ τὴ διαφορά ὅτι αἱ προσομοιώσεις τῆς νὰ μνηστῆ τὸ γυναικεῖο βάδιμα ἦσαν κάποτε κομικωτάτες».

Ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν Πρωτεύουσα καμμὰ γυναικα δὲν ἐπιλοτιμήθη νὰ λῶβῃ μέρος εἰς τὰς ἀπὸ τοῦ 1836 Ἑλληνικῆς παραστάσεις. Τὰ γυναικεῖα πρόσωπα ὑπεδύοντο νέοι, καμμὰ φερετὰ ὅμως καὶ ἀξέριστοι μουστακαλῆδες.

Τὸ Ἑλληνικὸν θέατρον μέχρι τοῦ 1812 ἐπήγαινε ἐπὶ, ἀνεμάρτιστο καὶ χωρὶς τιμῶν. Καὶ ὅπως μὴς πληροφοροῦν ὁ κ. Ν. Λάσκαρης «ὁ πρώτος τυχὸν ἀεργος καὶ ἀγάρματος ἀνήγαγε τὴν σκαγεῖον ἐπὶ σκηνῆν καὶ σχημάσει ἐπ' αὐτῆς Ὑψηχαν ὅμως καὶ ἐξαιρέσεις. Κατὰ τὸ 1812 συνεστήθη διὰ Β. Διατάγματος ἐπιτροπὴ τοῦ ἐν Ἀθῆναις θεάτρου ἡ ὁποία ἐφρόντισε, καὶ συγκέντρωσεν τὰ καλὰ θεατρικὰ στοιχεῖα καὶ ν' ἀποτελέσῃ τὸν πρῶτον εὐπροσώπου γιὰ τὴν πρωτεύουσα θεάτρον. Ἡ ἐπιτροπὴ ἀποτελεῖτο ἀπὸ τοὺς Ν. Δορνάδου, Π. Δηληγιάννην, Α. Ραγκαβῆν, Κ. Μαργαρίτην καὶ Β. Στέγγελ. Ἡ πρώτη δυσκολία ποὺ βροταν ἦτο ἡ ἔλλειψις γυναικῶν. Ἀφοῦ ματαίως ἡ Ἐπιτροπὴ ἐξέηγε τὴν ὑπομνήσιν ἐγγράφων διὰ τοὺς ὁποῖους παρεκαλεῖτο ὁ κ. Δημάρχος νὰ ἐνεργήσῃ ὁ,τι δέον διὰ νὰ εὐρεθῶσι μεταξὺ τῶν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ παρῶν οἰκογενειῶν ἔξ νεανίδες αἰτινες ἤθεσαν ὑποσχεθῆναι νὰ ὑπηρετήσωσαν ἀπὸ σκηνῆς κατὰ τὰς δυνάμεις των». Τὸ ἔγγραφο τῆς Ἐπιτροπῆς ἐτελεθῆσε μὲ τὴν ἀκόλουθον φράσι: «Προσθετέον ἐνεκαὶ ὅτι τὰ κορσῖα ταῦτα πρέπει νὰ εἶνε κ ὁ σ μ ρ ι α καὶ ε υ ε ι δ η ρ».

Ἡ ἱστορία δὲν μὴς πληροφορεῖ ποία ὑπῆρξε ἡ νεργεῖα τοῦ κ. Δημάρχου. Ὡς τόσος, εἶτε διὰ τοῦ κ. Δημάρχου, εἶτε δι' ἄλλου τῶν ποῦ, ἡ πρώτη γυναίκα ποὺ τὸ Ἑλληνικὸν θέατρον ἐφῆθη. Ἦτο κόμισι, ὄχι ὅμως καὶ ε υ ε ι δ η ρ, κατὰ τὴν ἐπιθυμία τῆς Ἐπιτροπῆς. Ὁ Ραγκαβῆς τὴν περιγράφει ὡσπὴν χλεμπίνα: «μὲ ὄφιν κίτρινον καὶ λαγὴν, μὲ

σῶμα κακόσχημον καὶ τὴν φωνὴν ὄξταν καὶ οὐκ μελωδικήν». Ὁ ἴδιος Ραγκαβῆς διηγεῖται πῶς παρουσιάσθη στὴν Ἐπιτροπὴ ἡ κόρη αὐτῆ: «Ἡμέραν ἐνα, ἐνφ ἔξετελοῦντο αἱ δοκιμαὶ νέου τινος δράματος, ἐπαρουσιάσθη γυνὴ ἓκ Κωνσταντινουπόλεως φέρουσα τὸ θυγάτριον αὐτῆς, ὡσεὶ δωδεκαετής, ὅπερ ἔξῃς νὰ τὸ ἀφαιρῶσιν εἰς τὸ θέατρον τὸ μόνον πλεονεκτήμα τῆς ἦτο ὅτι ἐγνωρίζεν ὀλίγα γράμματα. Ἡ κοινὴ τῶν μελῶν τῆς Ἐπιτροπῆς κρίσις ἦτο ν' ἀποβλήθῃ ἡ ὑποψήφιος ἀμέσως». Ἀντέτεινε ὅμως ὁ Ραγκαβῆς καὶ μετὰ πολλὰς συζητήσεως ἀπεφασίσθη νὰ προσληθῇ τὸ κορσῖον στὴν ὑπηρεσία τοῦ θεάτρου.

Πῶς ὀνομάζετο ἡ πρώτη αὐτῆ Ἑλληνικὴ ἠθοποιός; Πολλοὶ ἔγραψαν γι' αὐτήν. Ὁ κ. Βελλαντῆς ἰσχυρίζεται ὅτι τ' ὄνομά τῆς ἦτο Ἀθηνὰ Φιλιππάκη. Ὁ μακαρίτης Γ. Τσοκόπουλος Ἑλένη Σωφρόμου. Φαίνεται ὅμως εἰ σωστὰ πληροφοροῦμενος εἶνε μόνον ὁ κ. Ν. Λάσκαρης, ὁ ὁποῖος ἔχει στὰ χεῖρα του ἀντίγραφο συμβολαίου, συναφθέντος ἐπὶ χαρτοσήμου 25 λεπτῶν τὴν 8ην Νοεμβρίου 1824 μεταξὺ τῆς μητέρας τῆς καὶ τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Θεάτρου. Ἀπὸ τοῦτου φαίνεται ὅτι ὀνομάζετο Αἰκατερίνα Παναγιώτου.

Λίγες μέρες μετὰ ὑπογραφῆ τοῦ συμβολαίου παρουσιάσθη στὴν Ἐπιτροπὴ τοῦ Θεάτρου ἄλλη νέα, γιὰ τὴν ὁποία νὰ πρακτικὰ τῆς Ἐπιτροπῆς γράφουν τὰ ἔξῃς: «Ἡ Ἐπιτροπὴ ἀπεφασίσα νὰ συμφωνήσῃ τὴν ἦθ παρουσιάζομένη Ἑλληνίδα ὡς πρωταγωνίστρια τοῦ Ἑλληνικοῦ Θεάτρου, ὀνομαζομένην... (τὸ ὄνομά τῆς λείπει ἀπὸ τὰ πρακτικὰ), ὁ κ. Διευθυντῆς θέλει συνομιλήσει μετ'

ΤΑ ΕΣΥΠΙΝΑ
ΚΑΙ ΤΑ ΚΟΥΤΑ

Στό ζυθοπωλείο.

Μο νόλογος ζυθοπότου: 'Απόψε εφθάσα στο δαδέ-
κατο ποτήρι. Νά ιδώ τώρα πώς θά φθάσω καί... στο σπήτι μου!..

Στό ξενοδοχείο μεταξύ συνδαιτημόνων:

'Ο ένας βρίσκει ένα μυρμηγκι μέσ' στο ψωμί και τὸ δείχνει
στό παρακαθήμενο.

Έκτιστος: Καλά, πού δέν τὸ ἔφαγες; μπορούσε νά σου φέρη
κόψιμο.

'Ο ἄλλος: Τὸ μυρμηγκι δέν εἶναι βέβαιο πὼς φέρνει κόψιμο.
Σὲ πάνει... ὁ ψωμί μόνον ἂν καταπιῆ κανένα μαχαίρι!..

Μιά γνώμη κοινοπολάς περὶ ἀνδρογύνου, πού δέν διακρίνεται
ἐπὶ πνεύματι:

— Οἱ δύο μαζί κάνουν...ἕνα τετράποδο!..

Τὴν παραμονὴ τοῦ νέου ἔτους ὁ κ. Π. ἐκ παραδρομῆς καταπι-
νει μαζί μὲ τὸ κομμάτι τῆς βουσιλόπτεας καὶ τὸ ἀγυρὸ νόμισμα,
πού ἔκρυβε γύρω μέσα στήν φέτα του:

— Καί τώρα νά μηνύσουμε τοῦ γιαιτροῦ, λέει ἀνήσυχη ἡ γυ-
ναῖκα του.

— 'Α μπά! μπά! Αὐτὸς εἶναι ἱκανὸς νά μῶσ πάρη τὰ λεφτά
κ' ἀπό τοῦ ἀπὸ τὸ στομάχι!..

Στὴν ἐξοχή:

Εἶναι τόσες μνίγες, ὅστε ὁ κ. 'Αναξαγόρας γιὰ νά κοιμηθῆ
ἀναγκάζεται νά σκεπασθῆ τὸ κεφάλι του μὲ τὸ σφραματόπλεκτο σκε-
πασμα τῶν φαγητῶν.

Μιά κυρία ἀπὸ τὴν συντροφιά τὸν ρωτᾷ:

— 'Αναξαγόρα, τί ἔχεις σκεπασέ αὐτοῦ; Κεφαλάκι πρόβειο;

Κι' ὁ 'Αναξαγόρας ἐξυπνότετα:

— 'Οχι!... μωλά!

'Ακρον ὄψων οἰκονομικῆς διαίτας:

— Νά τρέφεται μὲ ὄνειρα καὶ νά παχαίνει μ' ἐλπίδες!..

'Ο ἀσθενὴς σὴ φιλιότητι τοῦ σῶζογο:

— Γυναίκα, γιὰτι εἶναι τόσος κόσμος στὴ κίμαρά μου; Δέν
ἔχεις πὼς ἡ ἀσθένεια πού ἔχω εἶναι κολλητικὴ; Μείνε μόνο ἐσὺ
κοντά μου... ἀγάπη μου!

'Ενας σπάταλος, ἀφοῦ ἔφαγε ὅλα τὰ λεφτά του, ἄρχισε νά δα-
κνιέται μεγάλα πὸς ἀπὸ 'Εβραίους τοκογλόφους, βασιζόμενος στὴν
κλιρονομία, πού ὄλακρινε ἀπὸ ἕνα ἄκλληρο θεῖο του. 'Ἐσφρα
ὡς μανθάνει πὼς ὁ θεὸς του ἀπέκτησε παιδί.

— Ἄλλοθιμον, εἶπεν τότε μὲ πίκρα. Τὸ παιδί αὐτὸ εἶναι ἀληθι-
νὸς Μεσσίας... Ἦρθε στὸν κόσμο πρὸς ὄλεθρον τὸν... 'Εβραίων!..

Ὁ Κατεφυγμένος

αὐτὴς καὶ τὸν συγγενῶν τῆς ὅπως παρατηρήσει ἂν ἔχη τὰ πρὸς
τὸν προκειμένου σκοπὸν χαρακτηρηστικὰ καὶ θέλει μνησθεῖ τὸν συμ-
βολογράφον νά ἔτοιμάσῃ τὸ μετὰ αὐτῆς καὶ τῆς 'Επιτροπῆς
ὑπογραφησόμενον συμβόλαιον. Θέλει τῆς δοθεῖ μισθὸς μνητίας ἐκ
δραχμῶν ἑκατὸν, τὸ δὲ ἐκ τῶν εἰσπραξέων ἀναλογουῶν αὐτῆ μερι-
διον κατὰ τὸν Κανονισμὸν τοῦ 'Ελληνικοῦ Θεάτρου θέλει μείνει
πρὸς ὄφελος τῆς 'Επιτροπῆς.

Πράγματι, τὴν 15ην Δεκεμβρίου 1842 ὑπεγράφη μετὰ τῆς
'Επιτροπῆς τοῦ Θεάτρου ἀρ' ἐνὸς καὶ τῆς 'Αθηνᾶς Ι. Φιλιππάκη,
Ιω. Φιλιππάκη καὶ τοῦ Γ. Οἰκονομίδου διὰ τὴν ἀγρόμματον Κυρά-
τισσ Φιλιππάκη ἀρ' ἑτέρου, συμβολαίον διὰ τοῦ ὁποῖου ἡ 'Αθηνᾶ
Φιλιππάκη ἀναλαμβάνει τὴν ὑποχρέωσιν, συναινέσει τῶν γονέων
τῆς ν' ἀγασθηθῆ ἐπὶ ἐν ἔτος τουλάχιστον εἰς τὸ 'Ελληνικὸν Θεά-
τρον. Καὶ ἔτσι ἡ 'Αθηνᾶ Ι. Φιλιππάκη ὑπέβη ἡ δευτέρα 'Ελληνικὴ
ἠθοποιός.

'Υστερ' ἀπὸ τὴς δύο αὐτῆς παρουσιάστηκαν τὴν ἴδια ἐποχὴ καὶ
ἔλαβαν μέρος οὐ 'Ελληνικῆς παραστάσεως ἡ Μαριγῶ Δευτερίδῃ καὶ
Μαριγῶ Δομοστίῃ. Γιὰ τὴν τελευταία αὐτῆ ὁ 'Ελληνικὸς Παρατη-
ρητῆς» τῆς 15ης Μαΐου 1843, γράφει:

«Ἡ ὑποκριθεὶσα τῆς Ζαΐραν ἔχει τὴν φωνὴν ἐναρμόνιον, τὰ
σχήματα εὐπρεπῆ καὶ ἡ ἀπαγγελία τῆς ἀποδεικνύει ὅτι ἔννοει τὰ
λεγόμενα».

'Απὸ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη τοὺς γυναικίους ρόλους ἔπαιξαν πάν-
τοτε γυναῖκες. Ὁ πολιτισμὸς ἔμπηκεν στὴν 'Ελλάδα καὶ αἱ προλή-
ψεις ἔπεσαν ἢ μῖα μετὰ τὴν ἄλλη. Τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἠθοποιοῦ
ἔκανε νά θεωρηθῆ ἀτίμο. Οἱ γυναῖκες τῆς σημερινῆς ἐγίνοντο δεκτῆς
στ' 'Αθηνᾶς αἰσλόνια καὶ στὰ 'Ανάκτορα. Καὶ ἀρχίσε ἡ ἀληθινὴ
δημιουργία τοῦ Νεοελληνικοῦ Θεάτρου μὲ τὴν Εὐαγγελία Παρα-
σκευοπούλου καὶ τὴν Αἰκατερίνη Βεργῆν.

Ὁ Σταχυολόγος

ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΚΑΜΠΙΝΑ ΜΟΥ

ΜΙΑ ΟΛΟΚΛΗΡΗ ΝΥΧΤΑΣ

Τοῦ 'Ερρίμου Χάινε

'Ἡ θάλασσα ἔχει τὰ μαργαριτάρια τῆς, ὁ οὐρανὸς ἔχει τ' ἀστέ-
ρια του, ἡ καρδιά μου ὅμως, ἡ καρδιά μου, ἡ καρδιά μου ἔχει τὸν
ἐρωτὰ τῆς...

Μεγάλῃ εἶναι ἡ θάλασσα καὶ μέγιστος εἶναι ὁ οὐρανὸς, ἀλλὰ
πεῖο μεγάλῃ εἶναι ἡ καρδιά μου, καὶ πεῖο ὕμνορα ἀπὸ τὰ μαργα-
τάρια κ' ἀπὸ τ' ἀστέρια λάμπει ὁ ἐρωτὰς μου...

Σὲ σένα, νέα κόρη, σὲ σένα ἀνίηκε ὀλόκληρη αὐτῆ ἡ καρδιά, ἡ
καρδιά μου, καὶ ἡ θάλασσα κ' ὁ οὐρανὸς ἀνακατενοῦνται σὲ μίᾱ
καὶ μόνῃ ἀγάπῃ, γιὰ σένα!

Στὸ γαλάζιο θόλο τοῦ οὐρανοῦ, ἐκεῖ πού λάμπουν τὰ ὠρῖα
ἀστέρια, θά ἤθελα νά κολλήσω τὰ χεῖλιά μου σ' ἕνα φλογερὸ φέ-
λιμα καὶ νά χύσω χερμάρονος διακρύ-
ψων...

Αὐτὰ τ' ἀστέρια εἶναι τὰ μάτια τῆς
πολυγαμημένης μου λαμπυρίζουν καὶ
μοῦ στέλνουν χίλιους χαριτωμένους
χαριτωμένους ἀπὸ τὸ γαλάζιο θόλο τοῦ
οὐρανοῦ...

Πρὸς τὰ μάτια τῆς πολυγαμημένης
μου, ὕψων εὐλοβικά τὰ χεῖριά μου καὶ
παρακαλῶ, καὶ ἰκετεύω...

Μάτια γλυκὰ, χαριτωμένα φῶτα,
δότες τὴν εὐτυχία τῆς ψυχῆ μου, δό-
στε μου τὸ θάνατο, ἀλλὰ γίνετε δικὰ
μου, ἔσει; καὶ ὅς ὁ οὐρανὸς σας!..

Τὰ κύματα καὶ οἱ ρεμβασμοὶ μου μὲ νανορίζουν καθὼς εἶμαι
ἐπαλμωμένος πάνω στὴν κοκέτα μέσα στὴν καμπίνα μου...

'Ανάμεσα ἀπὸ τ' ἀνοιχτὸ παραθυράκι, παρατηρῶ ἐκεῖ ψηλά,
τὰ λαμπερὰ ἀστέρια, τ' ἀγαπημένα καὶ γλυκὰ μάτια τῆς πολυ-
γαμημένης μου...

Τ' ἀγαπημένα καὶ γλυκὰ μάτια ἔσχαρπνᾶνε πάνω ἀπὸ τὸ κε-
φάλι μου, καὶ λάμπουν καὶ τρεμοβόλουν στὸ ὕψος τοῦ γαλάζιου
θόλου τοῦ οὐρανοῦ...

Στὸ γαλάζιο θόλο τ' οὐρανοῦ κυτταῖσα εὐτυχισμένος, ὦρα πολὺ,
ἔως ὅτου ἕνα πέλαγο ἀπὸ ἀσκηρὸ δριμύλη μου σκέπασε τὰ μάτια, τὰ
γλυκὰ καὶ 'Αγαπημένα μάτια...

Πάνω στὸ παράθυρο πού ἀκουμπῶ τὸ ρεμβῶδες κεφάλι μου,
ἐρχονται καὶ σπάνε τὰ κύματα, τὰ ἐξαγριωμένα κύματα καὶ θαυ-
νὰ καὶ μουρμουρίζουν στ' αὐτὸ μου: — «Δυστυχισμένε τρελλέ!
τὸ χεῖρι σου εἶναι κοντὸ, κ' οὐρανὸς εἶναι μακριὰ καὶ τ' ἀστέρια
εἶναι στερεὰ κροφωμένα ἐκεῖ ψηλά μὲ χυρὰσὰ καρφιά... 'Αδικα ποθεῖς,
ἀδικα παρακαλᾷς, θά ἐκνας καλλίτερα νά πᾶς νά κοιμηθῆς, δυ-
στυχισμένε τρελλέ!..»

'Ονειρευόμενα μῖα ἔρημη παιδιά, σκεπασμένη ἀπὸ βοῦβὸ καὶ λευκὸ
χιόνι, καὶ κάτω ἀπὸ τὸ λευκὸ χιόνι, ἦμον θαμμένους καὶ κοιμόμενους
τὸν χυρὸ ὕπνο τοῦ θανάτου...

Καὶ ὅμως ἐκεῖ ψηλά, ἀπὸ τὸ σκοτεινὸ θόλο τοῦ οὐρανοῦ, τ' ἀστέρια,
αὐτὰ τὰ γλυκὰ μάτια τῆς πολυγαμημένης μου, κοιτοῦσαν τὸν τάφο
μου καὶ ἔλαμπαν μὲ θριαμβευτικὴ, μαίλιχα, γαλήνη, γεμάτη ἀγάπη...

(Ἀπὸ τὴν «Θάλασσα τοῦ Βορρᾶ»)